

GUIBERTUS

GEMBLACENSIS ABBAS

NOTITIA

(Oudin, *Comment. de script. eccles.*, II, 1591)

Guibertus Martinus, Gemblacensis abbas, ob specialem quamdam in sanctum Martinum Turonensem archiepiscopum, devotionem ita cognominatus, claruit ab anno circiter 1180 et sequentibus. Multa scripsit quæ nunc in monasterio suo Gemblacensi in Brabantia asservantur, ubi olim abbas fuerat. Hæc viderat Joannes Mabillonius in tribus voluminibus, unde pauca summam referat tomo II. *Analectorum suorum*, pag. 514 et sequentibus, quæ hic verbatim proferemus.

De Wilberto seu Guiberto, cujus occasione ac rogatu *Epistola Hervardi Leodicensis archidiaconi ad G. Landunensem canonicum* scripta est (1), quædam adnotare juvat ex ms. Chronico Gemblacensi, in quo hæc legi : « De isto Guiberto, magnæ sanctitatis, probitatis et doctrinæ viro, si quis misse desiderat, cujus meriti fuerit, abunde ex scriptis ejus id cognoscere poterit. Scripsit namque epistolas ad diversos, morales et optimis suasionibus fertas. Scripturam sacram semper habens in manu et ore, ad abbatialem dignitatem jam senio gravis adactus est. Vixit in sacerdotio sexaginta tribus annis, ut in quadam Epistola vitæ suæ primæve defectiva, quæ incipit *Beatus Augustinus*, de se plenius recitat. Magnus zelator fuit animarum, suæ præcipue, non minus quam aliorum, quod patet in omnibus Epistolis suis, quas ad diversas personas, tam excellentis, quam paræ ac sociæ conditionis destinavit. Habitat in diversis monasteriis, utpote in Galliam profectus bis, in monasterio Turonensi divo Martino sacro, ubi plurimum diligebatur tum propter honestatem morum, tum propter vitam sancti Martini quam metro composuerat, et Turonensibus obtulerat. A quibus evocatus, Gemblacum reversus est, et non ita diu post, a monachis Sanctorum Joannis et Mauri martyrum in Florinis abbas est postulatus : quibus laudabiliter præfuit annos quinque, menses octo. Interea temporis Joannes abbas Gemblacensis e vivis excessit, ad cujus celebranda funeralia, a monachis Gemblacensibus dictus abbas Florinensis vocatus est. Volentem Florinas reverti, fratres Gemblacenses illum elegerunt in abbatem suum, circa annum Domini 1194, præfuitque annis decem. » Et post multa : « Ad Guibertum abbatem nostrum revertamur, qui in diversis locis et monasteriis diverso tempore habitavit. Et primum quidem vitam monasticam in hoc Gemblacensi monasterio professus est, postmodum profectus in Galliam, in Turonensi habitavit : unde exiens, Gemblacum est reversus. Florinenses hunc interea temporis in abbatem sibi elegerunt et postulaverunt, atque abbatem Gemblacensi defuncto, ibidem factus est abbas. Post annos vero decem exactos in regimine Gemblacensi, quindecim et octo menses in Florinensi, utramque abbatiam resignavit, et apud Florinenses habitavit. Inde venit in Villare Cœnobium, quod deserens, iterum in Galliam abiit Turonisque habitavit. Quibus ille valedicens, ad quandam virginem Hildegardem nomine divertit, cui multam felicitatem precatus, Gemblacum ad priorem et proprium nidum reversus, ibidem obiit senex dierum, et dives multorum bonorum operum. Vixit in sacerdotio, ubi supra dictum est, sexaginta tres et amplius annos. Viam universæ carnis ingressus est vicesima secunda die mensis Februarii. Hæc pauca ex pluribus ejus recte gestis. »

Hæc de Guiberto, qui viris doctis parum, ut puto, hactenus notus est, adnotanda duxi : sed ut de ejus Operibus accuratior notitia habeatur, quid super his in itinere Belgico præsens animadvertimus, indicare, aliquod operæ pretium existimavi. Guiberti lucubrations invenimus in tribus codicibus membranis, præsertim vero *Epistolas*, de quibus quædam carptim hic delibare juvat. *Arnulfo Scholastico* comitibus scripsit, de amicitia videlicet, de solemnitate paschali, de exitu Ægypti, id est hujus mundi : de tribulatione patienter sustinenda, de voluntaria paupertate, et de thesauris sapientiæ, de sancto Vincentio martyre, et de patientia, etc. *Joannem*, Arnulfi scholastici fratrem, ad conversionem et spiritalem militiam hortatur duobus litteris, *Joanni fratri charissimo* inscriptis. *Rainero fratri dulcissimo* ægrotanti condolet, eumque ad conversionem hortatur. Eidem scribit de dignitate sacerdotali, tum aliam epistolam de solemnitate paschali, ubi *Rainerum Scholasticum* appellat. *Lamberto nepoti suo* qui sæcularibus negotiis plus æquo intentus erat, tres epistolas dirigit, quibus eum ad studium virtutum adhortatur. Hæc in primo codice reperi; quæ vero sequuntur, in secundo. »

In primis occurrit opus *De Vita et miraculis sancti Martini*, rhythmicè scriptum quatuor libris, quorum prologus solutæ orationis indicat, opus istud *Philippo Colonienæ archiepiscopo* oblatum esse Bopardiæ, cum Philippus in comitatu teneretur. Eidem Philippo multæ a Guiberto inscriptæ sunt litteræ; qui passim eum *Summi Pastoris et Christi vicarium* appellat. Prima est de mysteriis creationis et reparationis. Secunda excusatoria, quod in pastores scribens, eum tetigisse visus sit. Tertia, Philippi nomine, ad eum tetigisse visus sit. Tertia, Philippi nomine ad abbatem Majoris Monasterii, et ad primicerium Ecclesiæ Castri Novi, in qua eum interrogat de more claudendi portas monasterii in nocte festi ordinationis seu translationis sancti Mar-

(1) Vide infra.

tini, et de fama quæ tum se habat sanctum Martinum nocte illa missam celebrare. Quarta Philippo respondet Herveus abbas et fratres capituli Majoris Monasterii, et quæsitis faciunt satis, laudantque Guibertum. Quinta et sextam scribunt eidem Philippo Philippus decanus, Rainaldus thesaurarius, totumque capitulum Sancti Martini Turonensis, in quarum litterarum priori gratias agunt de *Vita sancti Martini* sibi transmissa, in utrisque autem quardam sancti Martini miracula referunt. Septima est Guiberti Philippo, de beneficiis gratias agentis. Octava ejusdem ad eundem de laudabili conversatione fratrum Majoris Monasterii. Nona de nobilitate et magnificentia ecclesiæ Castrinovi. Decima Guibertus Philippum hortatur ad officii sui cultum, et ad studium pacis in conventu Leodicensi sciendæ. Undecima eidem gratulatur de restituta pace. Herveo Majoris Monasterii abbati, ejusque sacro conventui gratias agit, de hospitalitate sibi præstita, et de eo quod libros *De miraculis sancti Jacobi*, *De beatis in Hispania a Carolo Magno gestis*, et *De martyrio Rollandi ducis*, transcribendi facultatem ab eis obtinuerit: quorum librorum exemplar ad transcribendum certatim a se rapi testatur. Nemp̄ eo tempore falsæ ejusmodi merces venditari cœperunt, id quod epistola duodecimæ argumentum est. In decima tertia vero, fratribus Majoris Monasterii inscripta, laudat eorum religionem, et quædam corrigenda notat. Decima quarta directæ est Joanni abbati fratribusque ejusdem cœnobii, quibus Guibertus gratias agit, ab iisque libros Paulini postulat, et se duabus abbatibus antea propositum, tunc uni Florinensi præesse scribit. Post hæc subsequitur in codice eodem *Guiberti epistola ad Philippum Coloniensem archiepiscopum*, cujus mandato de scribenda sanctæ Hildegardis Vita parere se dicit. Tum variæ *Ejusdem Guiberti ad dominam Hildegardem magistræm cœnobii Sancti Roberti Bingensis* subsequuntur. Prima de excellentia sancti Martini episcopi, secunda de visionibus Hildegardis, de quibus quæritur: An ut fama ferebat, visionum suarum postquam eas scripsisset, oblivisceretur: tum an eas ipsa Latine scribat, ac demum an Latinam linguam didicerit. In hinc epistolæ, *Salutant te dilecti et ex facie noti dilectores tui, Sigerus de Waura: et Nicolaus miles juvenis de Niel, quem cum ipso te visitante in Quadragesima vidisti. Salutat te frater Franco Reclusus, ecclesiæ vestræ filius probus in Christo, et frater Robertus languens corpore, sed valens mente, in monte qui dicitur Sancti Guiberti, recubans. Salutant te dominus Emmo, ecclesiæ nostræ parochianus presbyter, etc.*

Præterea alias ejusdem Guiberti epistolas ad Hildegardem, numero octo, tumque responsiones Hildegardis ad ipsum variasque tum ejusdem Guiberti ad sorores ecclesiæ beatæ Mariæ, Sanctique Roberti de Binguia, tum earundem sororum ad Guibertum responsa, aliasque aliis personis scriptas, nempe *Josepho egregiæ probitatis scholastico*, qui Hierosolimam cum Cantuariensi antistite profecturus, Guiberto prosum de sancto Martino examinandum obtulit. Sigfrido Moguntino archiepiscopo, de virtutibus sancti Martini, et Conrado ejusdem Ecclesiæ pontifici, de variis Colonienſis Ecclesiæ successibus; denique Godefrido abbati monasterii Sancti Eucharii et Sancti Willibrordi de *Vita sanctæ Hildegardis*, quam Guibertus ipse scriptis mandavit. Ad hæc Bartholomæus Fisenus in *Floribus Ecclesiæ Leodiensis*, ubi de abbatibus Gemblacensibus, testatur Guibertum nonnulla etiam scripsisse ad beatam Ludgardem, quæ in vicino Aquiviensi parthenone tunc vivebat: atque anno 1208, hoc est biennio post abdicatam præfecturam, ad superos abiisse.

Factus ergo est anno 1188 Guibertus Martinus abbas Florinensis, anno autem 1194, abbas Gemblacensis, quas præfecturas cum anno 1206 abjecisset, anno tandem 1208, die 22 Februarii mortuus legitur, ætatis anno circiter 88, sacerdotii 63. Nihil hujus scriptoris editum puto, præter [epistolas et] narrationem destructionis vel potius combustionis monasterii Gemblacensis, quæ anno 1137 facta est, quam quidem Guibertus, post ejusdem monasterii factus abbas ac monasterii etiam Florinensis, litteris consiguavit, libro II. Commentariorum Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis, cap. 8, pag. 904, ubi et mentionem facit *librorum suorum* qui in hac destructione abrepti fuerant. Meminit Guiberti Martini ejusque scriptionum Hervardus Leodiensis archidiaconus, in epistola ad G. Laudunensem canonicum, et anonymus auctor *Chronici Gemblacensis*, tom. II *Analecti Mabillonii*, p. 544; Valerius Andreas in *Bibliotheca Belgica*, p. 303 editionis 1643, Lovanii in 4, ubi mss. codices Operum Guiberti varios in Belgicis bibliothecis recenset; Petrus Lambecius libro II. Commentariorum bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis, cap. 8, pag. 904, ubi de codice ms. 296 Datino Ambrosianæ arcis in Cæsaream allato, loquitur.

EPISTOLA HERVARDI

LEODICENSIS ARCHIDIACONI

AD G. CANONICUM LAUDUNENSEM

De Guiberto abbate Gemblacensi et de scribenda Vita S. Martini.

(D. MABILLON, *Analect. nov. edit.*, p. 480.)

Reverendo Patri et domino G. beatæ Dei Genitricis Mariæ Laudunensi canonico, HERVARDUS Leodiensis archidiaconus, præsentis vitæ stadium juste vivendo virriter percurrere, et æternæ beatitudinis bravium feliciter obtinere.

Uitanti moris est et longo bonorum consensu approbati, quibuslibet, et maxime facilibus et honestis

petitionibus amicos esse invicem exaudire, ut per hanc et promptam exterioris operis exhibitionem, in lucem et publicum procedat desiderabilis fructus occultæ dilectionis. Inde est quod paternitatem vestram, cujus benignitatem a cunabulis munificam mihi et expositam, quoties necessitas exegit, in libro experientiæ legi et relegi devote exoro, et in-